

Kaks kõrgeimat kohta poodiumil

Võru Spordiseltsi Kalev meistritiitel korvpallis 2018 läks seekord Osula meeskonnale. Meistritasemel olid Andre Treial, Kauri Täht, Tanel Treial, Tanel Täht, Veiko Maidla, Ville Tüve, Arlet Raha, Henri Variko, Karl Ossi, Taavi Arulepp, Jürgen Lehepuu, Risto Nõmm, Andreas Leotoots, Airis Kasak ja Fredi Parker – mängivaks treeneriks Anti Ossi. Ka turniiri teine koht tuli Võru valda, Parksepa SK/Võrule. Meeskonnas mängisid: Phil-Benjamin Paju, Stiven Vatin, Juss Jürisaar, Elari Laine, Roland Mikson, Ervin Ranna, Markus Post, Tanel Zupsman, Taavi Leok, Egert Suvi, Martin Kulberg, Mirko Märdimäe, Rael Kalmus, Hindrek Taavet Taimla, Tanel Kimask, Robert Peterson – treeneriteks Kalev Palo ja Tanel Paju. Kuuest osalenud meeskonnast sai kolmanda koha SK Urvaste.

2018. aasta sügiskorral toimunud turniiri eestvedajaks oli Margus Klaar. Palli mängiti 11. novembril Parksepas, 18. novembril Antslas, 2. detsembril Rõuges, 9. detsembril Kuldres ning kulmineerus 16. detsembril Puigal.

Ilusat võiduhetke kommenteeris Osula meeskonna mängiv treener Anti Ossi: *“Karikavõistlustel jagasid kaks Võru valla võistkonda turniiri kahte paremat kohta. Seekord oli parem Osula. Kalevi meistrivõistlused on niiõelda eelmäng maakonna meistrivõistlusteks, kus on oodata jälle põnevaid lahinguid.”*

Küsimuse peale, kuidas nad turniiriks ette valmistusid, vastas Ossi: *“Olen poistesse sisendanud sellist võitlusvaimu, et ükskõik kui tugev vastane on, tuleb minna selle mõttega – me võidame selle. Mängude sees tuleb ikka nõrkushetki. Mängijatel peab olema oskust sellest üle olla. Parksepa Spordiklubil on tugev meeskond, aga seekord õnnestus meil oma taktika peale suruda, mängida teine poolaeg targemini. Enne mängu pannakse taktikaplaan paika. Võistluseelse ettevalmistusega tegeleb igaüks eraldi – ühistrenni kui sellist ei toimu, sest oleme üle Eesti laiali. Noormeestel on eelnev ettevalmistus, nad on mänginud erinevatel tasanditel. Osula kooli treeninguid on saanud praegused Parksepa all mängijad ja vastupidi. Siin piirkonnas on selles mõttes raske, et kõik koolilõpetajad lähivad laia ilma. Ütleme, kui Sul see kolm aastat jääb vahelt ära ja oled mujal, siis on raske. Kõige parem koostöö on minu arvates kasvamine – kui vanemate mängijate kõrval saadakse mängumeheks. Olen ka oma noortega mänginud nii Kalevi kui maakonna meistrivõistlusi, aga sel aastal polnud jõudu kahte meeskonda välja panna. Hetkel olid noorimad mängijad kümnendast klassist.”*

Edukat aastat kõikidele Võru valla korvpallimeeskondadele!

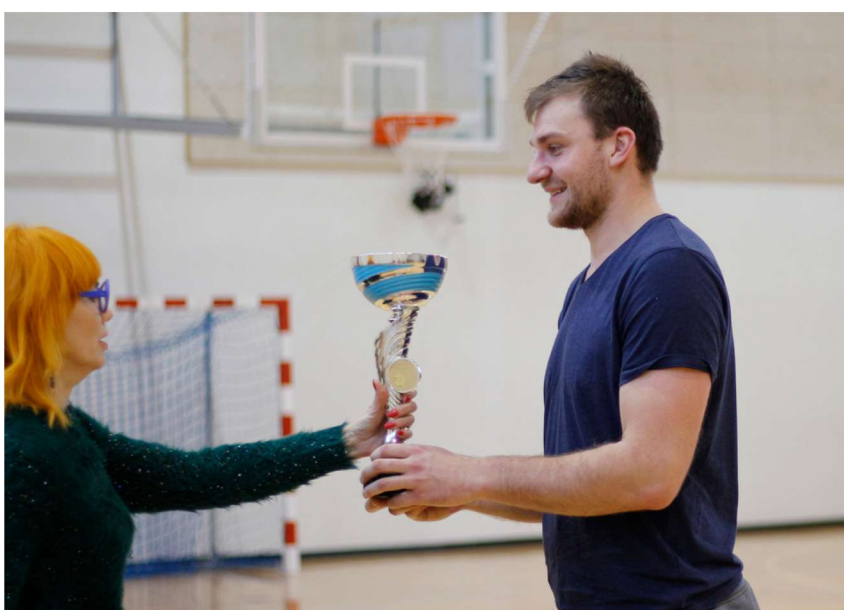
LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse
avalike suhete spetsialist

Meeskonnapilt esimese koha võitnud Osulast. Fotod: Külli Leola, Võrumaa Spordiliit

Hõbemedalid kaelas Parksepa SK/Võru mängijatel.

Võrumaa Spordiliidu tegevjuht Merike Õun karikat üle andmas.

Kuu volikogus ja vallavalitsuses

7. detsembril toimunud Võru Vallavalitsuse erakorralisel istungil:

- Kinnitati lihtsustatud korras hanke "Sõiduautode soetamine Võru valla sotsiaalosakonnale" tulemused.

- Tunnistati nurjunuks hanked "GPS seadmete rent ja teenuse tellimine" ning "Vastseliina multifunktsionaalse spordiväljaku ehitamine".
- Kuulutati välja uus avatud hange "Vastseliina multifunktsionaalse spordiväljaku ehitamine".
- Anti nõusolek Suuremetsa külas Mägiste kinnistule ajutise laskepaiga rajamiseks.
- Võeti vastu Kose alevikus Valgjärve tn 4 detailplaneering ja suunati see avalikule arutelule.
- Muudeti Vagula külas Tammi maaüksuse ja selle lähiala detailplaneeringu lähteseisukohti.

12. detsembril toimunud Võru Vallavolikogu istungil:

- Võeti vastu asendus- ja järelhooldusteenuse osutamise tingimused ja kord, projekti „Puudega inimeste eluaseme füüsilise kohandamine” toetuse andmise tingimused ja kord. Koduteenuse osutamise tingimused ja kord – otsustati teha esimene lugemine ja suunata tagasi sotsiaalkomisjoni.
- Kehtestati maamaksumäär 2019. aastaks (jääb 2018. aasta tasemele).
- Omandati tasuta kinnisasjad aadressil Saare tee L1, Väimela ja Solda tee 9, Orava küla.

- Nõustuti hoonestusõiguse võõrandamisega OÜ Vaks kasuks (registriora 2882541, katastritunnus 91808:001:0006).
- Garanteeriti Võru valla tänavavalgustuse renoveerimise rahastamise projekti omaosalus.
- Anti MTÜ Sõmerpalu Külaseltsile kümneks aastaks tasuta kasutusse Sõmerpalu alevikus Heki tn 1a asuv elamutsooni haljasala.
- Muudeti Kahkva ja Pääväkese küla lahkmejoont.
- Vaadati läbi Orava katlamaja rekonstrueerimise projekteerimis- ja ehitustööde lähteülesanne.
- Esimese lugemise läbisid Võru valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava 2019-2030 ja Võru vallavara valitsemise kord.
- Muudeti Võru Vallavalitsuse struktuuri ja teenistuskohdade koosseisu – otsustati luua kuus tugiisiku ametikohta lasteaialastele ning kaks tugiisiku ametikohta täiskasvanutele.

18. detsembril toimunud Võru Vallavalitsuse istungil:

- Kiideti heaks Barruse detailplaneeringu avalikule väljapanekule suunamine.
- Kooskõlastati riigitee 69 Vagula-Varese lõigu projekteerimistingimused.
- Otsustati vabastada jäätmevaldajad korraldatud jäätmeveost vastavalt laekunud taotlustele.

- Otsustati anda Lasva Sõprade Seltsile tasuta kasutusse ruumid Lasva Rahvamajas ning OÜ Herimile ruumid Orava külas aadressil Solda tee 14 füsioteraapiateenuste osutamiseks.
- Otsustati pikendada eluruumi üürilepingut.
- Kinnitati hajaasustuse programmi aruandeid ja lepinguid.
- Määrati projekteerimistingimused Kose alevikus Vanarua tee 15 kinnistule ja Kirikumäe külas Johanson-Saare kinnistule.
- Väljastati ehituslood: Lompka külas Reino kinnistule, Lapi külas Lepiku kinnistule ja Verijärve külas Hindo kinnistule suurkaevude püstitamiseks; Väimela alevikus Kooli tee 1 õppehoone ümberehitamiseks.
- Väljastati kasutuslood: Kose alevikus Ööbiku tn 4 kinnistu elamule, Meegomäe külas Tammemäe tee 16 kinnistu elamule, Alakülä külas Männiksaare kinnistu elamule, Tagakülas Mattiase kinnistu kanalisatsioonisüsteemile, Navi külas Loodi tee 3 elamule, Kärgula külas Vahete kinnistu elamule, Nooska külas Koolimaja kinnistu kanalisatsioonisüsteemile, Kirumpää külas Kadaja kinnistu kanalisatsioonisüsteemile.
- Otsustati jätta rahuldumata vaie hankele "GPS seadmete rent ja teenuste tellimine".
- Otsustati tagastada õigusvastaselt võõrandatud maa Madala külas Väike-Madala maaüksusel.

- Jagati katastriüksusi: Tagakülas asuv Katlasuu katastriüksus, Palometsa külas asuv Utra katastriüksus, Varese külas asuv Hallomäe katastriüksus.
- Otsustati anda nõusolek Võlsi külas paikneva maaüksuse registriora nr 363141 piirneva maa erastamiseks-liitmiseks asukohaga Panoraami väikekoht 33.
- Seati isiklik kasutusõigus OÜ Elektrilevi kasuks Võru valla omandis olevale kinnisasjale Pärna tee (registriora nr 5363650, katastritunnus 91801:001:0388) Väimela alevikus.
- Seati isiklik kasutusõigus AS Telia kasuks Võru valla omandis olevale Matussaare tee 2 (registriora nr 2835241, 91801:005:0086) Väimela alevikus.
- Seati sundvaldused Otsa külas Kasemetsa, Kuusiku ja Kastani maaüksustele.
- Määrati sotsiaaltoetusi puudega lapse transpordikulude ja lastele osutatud teenuste kompenseerimiseks, otsustati lõpetada hooldajatoetuse maksimine kolmele eraisikule ning mitte rahastada ühe eraisiku hoolekandeteenust.
- Eraldati kaks sotsiaaleluruumi vastavalt esitatud taotlustele.
- Kehtestati teenuste hinnad Parksepa Keskkoolis.
- Otsustati esitada kaebus halduskohtule Osula Põhikooli investeringute kavva mitteamise kohta.
- Kinnitati Sõmerpalu lasteaia hoolekogu koosseis.
- Muudeti Kääpa Põhikooli hoolekogu koosseisu.

- Vaadati läbi laekunud toetuste taotlused Parksepa Keskkooli õpilasesinduselt, MTÜ-lt Lugemislust, MTÜ-lt Loosi Kandi Selts, Vastseliina Spordiklubilt ja eraisikult.
- Otsustati sõlmida MTÜ-ga Setomaa Liit ühiste kavatsuste kokkulepe.
- Võeti vastu ametiautode ja isikliku sõiduauto ametisõitudeks kasutamise kord.
- Anti nõusolek kinnistu registriora numbriga 369041 jagamiseks.
- Otsustati tellida vallamaja signalisatsiooni remonttööd.
- Otsustati kompenseerida vee maksumus OÜ-le Vaks vallaelanike veega varustamine eriolukorra juhtudel, mil vallaelanikel kaevust vesi puudus.
- Otsustati tellida soojussõlm Võrumõisa tee 4 kütmiseks.
- Otsustati maksta jõulutoetusi.

INGA LEELANSS
vallasekretär

LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse
avalike suhete spetsialist

VÕRU VALD

Seltsi- ja külaelu hoogustub

Detsembri 10. kuupäeval toimus Võru valla MTÜ-de ja seltsingute ümarlaud, kus tegevusi tutvustasid MTÜ Kultuuri- ja pärimustalu, MTÜ A. Teppo Lõõtsatalu ning Navi külaselts. Abivallavanem Piret Otsatalu tutvustas Vastseliina piirkonnas hästi toimivat külavanemate statuuti ning koosolekul osalejad olid valmis mõttega edasi minema, et sarnane süsteem võiks toimida Võru vallas laiemalt. Ümarlaua eesmärgid:

- esindada Võru valla kodanikeühendusi, teha koostööd erinevate huvigruppidega;
- arendada kohalikku elu külates, kaasates kogukonna liikmeid;

- koostöös vallavalitsusega kaardistada külade vajadusi ja probleeme ning korraldada lahenduste otsimise arutelusid;
- osaleda Võru maakonna ja üle-eestilises külaliikumises.
- korraldada koostööd piirkondades;
- korraldada ühiseid õppereise;
- korraldada koolitusi või seminare valla erinevates piirkondades;
- vahetada informatsiooni, kasutades selleks nii kokkusaamisi kui ka virtuaalseid (sotsiaalmeedia) lahendusi.

2019. aastal on plaan kohtuda vähemalt kord kvartalis:

- Veebruaris kohtutakse Osulas.
- Maikuu kohtutakse Lasval.
- Augustis kohtutakse Vastseliinas
- Novembris kohtutakse Oraval.

Igal kohtumisel tutvutakse külas-tatava piirkonna seltsingute tegevusega.

Rohkem infot Võru Vallavalitsuse kultuurispetsialist Maarika Rosenbergilt telefonil 516 5751 või kodulehelt www.voruvall.ee/ seltsi-ja-külaelu.

LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse
avalike suhete spetsialist

Seltsi- ja külaelu eestvedajad Võru vallamaja saalis 10. detsembril 2018. Foto: Lisanna Elm

Ootame ettepanekuid tunnustamiseks

Võru Vallavalitsus ootab ettepanekuid tunnustamiseks eesmärgiga väärtustada üksikisikuid ja organisatsioone, kes oma tegevusega on oluliselt aidanud kaasa valla arengule. Tunnustused ja autasud antakse üle Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamisel. Tunnustamise liigid on:

Võru valla aukodanik – Võru valla kõrgeim tunnustus, mis määratakse viljaka töö ja märkimisväärse panuse eest Võru valla arengusse ning teadmiste ja oskuste edasiandmise eest noorematele põlvetele. Aukodaniku nimetus antakse üldjuhul Võru valla kodanikule, kuid erandina võib esitada kandidaadiks inimesi väljastpoolt Võru valda, kellel on Võru valla ees silmapaistvaid teeneid.

Võru valla aasta tegu/tegija – määratakse füüsilisele või juriidilisele isikule, kes on silma paistnud erilise tulemuslikkusega mingis valdkonnas või on mõjutanud oluliselt Võru valla arengut.

Võru valla aasta kultuurielu edendaja – määratakse füüsilisele või juriidilisele isikule, kelle töö ja saavutused on oluliselt kaasa aidanud kultuuriväärtuste loomisele, hoidmisele ja edasikandmisele.

Võru valla aasta hariduselu edendaja – määratakse füüsilisele või juriidilisele isikule, kelle töö ja tegevus on toetanud õppeasutusi õppe kaasajastamisel, edendanud kooli ja kogukonna koostööd, toetanud õppijaid mitmekülgse, innovaatilise ja arendava õppetöö korraldamisel ja läbi viimisel, toetanud õppeasutusi õppe arendamisel ja kaasajastamisel, teinud tulemuslikku tööd hariduse väärtustamisel.

Võru valla aasta sportlane – määratakse füüsilisele või juriidilisele isikule, väljapaistvate saavutuste eest spordis.

Võru valla aasta külaelu edendaja – määratakse füüsilisele või juriidilisele isikule kogukonna koostöö ja arengu suunamise eest, kus läbi koostöö on toimunud kogukonna positiivne areng.

Võru valla aasta noorsootöö edendaja – määratakse noortega tegelevale isikule (noorsootöötajale), Võru vallas tegutsevale noorte organisatsioonile või noorsootöö asutusele, kelle tegevus või saavutused aasta jooksul on olnud teistele valla noortele ja noorsootöö tegijatele eeskujuks ja motivatsiooniks.

>>

Võru valla ettevõtja tiitel – mää-
ratakse piirkonnas tegutsevale
edukale ettevõttele/ettevõtjale
väljapaistva tegevuse eest ette-
võtluse edendamisel ja kes on
oma tegevusega oluliselt aidanud
kaasa Võru valla arengule ning
on arendanud koostööd erinevates
valdkondades.

Võru valla tulevikulootus – mää-
ratakse aktiivsele noorele, kes oma
tegevusega panustab tulevikuvi-
siooni loomisse või arendamisse
erinevates valdkondades, panustab
aktiivselt õppimisse, mis väljendub
väga heades tulemustes (aukiri,
diplom, tunnistus ja koolide soo-
vitus).

Tunnustamiseks võib esitada kan-
didaatidena Võru valla füüsilisi ja
juriidilisi isikuid tulemusliku töö
eest kõigilt elualadelt või isikuid

Aasta tagasi valiti valla aukodanikuks Maie Kõrvel. Foto: Birgit Pettai

väljastpoolt valda, kelle tegevus
on seotud Võru valla elu edenda-
misega. Kandidaadi tunnustamise
ettepanekus on märgitud:

1. kandidaadi andmed (nimi,
asutus/ametikoht, kontaktid);
2. taotletav tunnistus;
3. kandidaadi tegevuse lühitut-
vustus;
4. esitaja andmed.

Ettepanekud tunnustamiseks tuleb
esitada vallavalitsusele hiljemalt 1.
veebruariks 2019 vald@voruvald.ee
või saata/tuua Võrumõisa tee 4a,
Võru, märgusõna „Tunnustamine“.

MAARIKA ROSENBERG
Võru Vallavalitsuse
kultuurispetsialist

Pensionite, toetuste ja hüvitiste ühe kojukande hind on 7,70 eurot

Uuest aastast tõusis pensionite,
toetuste ja hüvitiste kojukande
hind seniselt 6,60 eurolt 7,70 euroni.
Pensionite, toetuste ja hüvitiste
kojutoomise kuupäev jääb samaks,
väljamaksmise periood on 5.-12.
kuupäevani. Sotsiaalkindlustusameti
finantsjuhi Signe Uustali sõnul
puudutab muudatus umbes 5000
klienti, kes maksavad täna ise selle
eest, et Omniva kirjakeandja neile
pensionid, toetused või hüvitise koju
tooks. „**Neid inimesi on küll aas-
ta-aastalt vähemaks jäänud, umbes
97 protsenti meie klientidest saavad
rahad pangakontole,**“ ütles Uustal.
Liikumistakistusega inimestele või
neile, kes elavad hajaasustusalal
ja kellele pangateenus on raskesti
kättesaadav, viiakse pensionid,
toetused ja hüvitised koju tasuta
ka uuel aastal. Taotluse vorm on
kättesaadav ameti koduleheküljel.

Hinnatõus puudutab ka umbes 600
Töötukassa klienti, kellele Omniva
kirjakeandja täna töövõimetoetuse
koju viib. Töötukassa töövõime-
toetuse osakonna juhataja Kai
Sipp ütles, et kõiki teavitatakse
hinnatõusust kirja teel ja antakse
teada, millised on teised võima-
lused toetus kätte saada. „**Juhul,
kui inimene ei soovi uue hinnaga
kojukandega töövõimetoetust,
tuleb esimesel võimalusel esitada
töötukassale töövõimetoetuse
makseviisi muutmise taotlus,**“
ütles ta. „**Selleks tuleb saata kas
posti teel taotlus töötukassale,
tulla endale sobivasse osakonda,
et seal taotlus esitada või saata
digitaalselt allkirjastatud taotlus
e-posti teel,**“ ütles Sipp ning lisas,
et töövõimetoetuse makseviisi
muutmise taotluse vorm on kät-
tesaadav töötukassa kodulehel.

Pensionite, toetuste ja hüvitiste
kojukande teenust osutab Sotsiaal-
kindlustusametile ja Töötukassale
Omniva. Teenuse senine hind
6.60 on kehtinud kaks aastat.
Hinnatõusu põhjuseks on sula-
rahakäitlemise kallinemine ning
miinimumpalga tõus, mis mõjutab
kojukandega seotud püsikulusid.
Küsimuste korral saab helistada
Sotsiaalkindlustusameti infote-
lefonile 612 1360 või Töötukassa
infotelefonile 15501.

KAILI UUSMAA
Sotsiaalkindlustusameti
kommunikatsioonijuht

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Ametite ühinemine

Teatame, et alates 1. jaanuarist
Talus- ja Tarbijakaitse ja
Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA),
mis loodi kahe asutuse ühendamise
eesmärgiga tugevdada riikliku
tarbijakeskkonna ning turu- ja
ohutusjärelevalve võimekust.

Uus amet tegutseb Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeeriumi
haldusalas ja täidab kõiki seni
kahel asutusel olnud ülesandeid.
TTJA juht on Kaur Kajak, kes seni
juhtis Tehnilise Järelevalve Ametit.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järele-
valve Ameti kontaktid:

Aadress: Sõle 23A, Tallinn 10614

Registrikood: 70003218

Üldtelefonid: 667 2000; 620 1700

Tarbijaja nõuandetelefon: 620 1707
(tööpäeviti kella 10-15)

Faks: 667 2001

E-post: info@ttja.ee

Veeb: www.ttja.ee

PILLE KALDA
TTJA kommunikatsiooniesperts

Lisainformatsioon ameti kohta TTJA kodulehelt

TTJA struktuuris on viis
osakonda: tehnika-, ehitus-,
transpordi-, side- ja tarbimis-
keskkonna osakond. Kaur Kajak:
„**Pean oluliseks koostöö tõhusta-
mist ettevõtete ja elanikega. Riik
peab olema partner, kes taga-
järgede ja karistamise asemel
tegeleb teadlikkuse tõstmise ja
nõustamisega. Nende eesmärkide
saavutamise võtmeteguriks pean
ühtset ja uuendusmeelset mees-
konda, organisatsioonisisese
koostöö arendamine on kindlasti
meie esimese tegevusaasta üks
prioriteet.**“

STATISTIKABLOGI: Tervist! Kas õunast päevas piisab?

Kes ei mäletaks väljendit, et
küls õun päevas tagab tervise.
Samuti mäletame lapsepõlvest, et
muinasjutus viis just õun Lumi-
valgekesse surmaunne. Kõik me
tahame olla terved ja tervist ei
pidavat rahaga saama osta. Kas see
siiski on nii ja millised on meie iga-
päevased „punased mürgiõunad“?

ÜRO seatud üleilmne eesmärk
„Tervis ja heaolu“ keskendub ter-
vise kvaliteedile, mis mõjutab
inimeste heaolu kõige otsese-
malt. Tähtsad on seksuaaltervist
puudutavad küsimused, samuti
emade ja imikute tervise tagamine,
nakkushaiguste leviku vähenda-
mine ning turvalise, kvaliteetse
ja taskukohase arstiabi kättesaa-
davuse kindlustamine. Üleilmne
eesmärk „Tagada kõikidele vanu-
serühmadele hea tervis ja heaolu“
on Eestis seotud eluea pikkuse,
tervise- ning tubaka ja alkoholi
tarbimise näitajatega.

Eesti säästva arengu strateegia
rõhutab vajadust saavutada pikem
eluiga, vähendada haigestumist,
muuta käitumisharjumusi ja tagada
turvalisus.

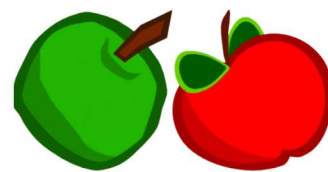
Eestis on inimeste keskmine ooda-
tav eluiga sünnimomendil järjest
pikenenud, olles 2016. aastal 77,8
eluaastat. Euroopa Liidu teistest
riikidest eristub Eesti oma meeste
ja naiste oodatav eluea suure vahe
poolest – kui ELs on meeste ja
naiste keskmise oodatava eluea
vahe 5,4 aastat, siis Eestis on vahe
ligi 9 aastat. Hea on siiski see,
et viimase paarikümne aastaga
on ka keskmise oodatava eluea
sugudevaheline erinevus vähe-
nenud. Samuti suureneb Eestis
ka tervena elada jäänud aastate
näitaja. Nii tervena elada jäänud
aastate kui ka oodatava eluea kest-
vus oleneb mitmetest teguritest:
elukeskkonnast, sportimisvõima-
lustest, arstiabi kättesaadavusest
ja majanduskasvust.

Kahjuks on Eestis järjest suurenev
ülemäärane kehakaaluga inimeste
arv, mille puhul on eriti muret-
tekitav ülekaaluliste noorte arv

kasv. Samuti suureneb psüühika- ja
käitumishäirete esmase haigestu-
muse kordaja. Ühelt poolt näitab
see probleeme elanikkonna vaimse
tervise seisukorras, teisalt aga
hoopis, et järjest enam julgetakse
ka oma hingemuredele abi otsida
professionaalidelt.

Surmaga lõppenud õnnetusjuh-
tumite, mürgistuste ja traumade,
seahulgas ka tööõnnetuste arv
on järjest vähenenud. Sealjuures
on aga meeste suremuskordaja
endiselt neli korda suurem kui
naiste sama näitaja. Positiivne on,
et väheneb suremus kroonilistesse
haigustesse, välditavate surmade,
HIV-nakkuste, tuberkuloosi, B- ja
C-hepatiidi uute juhtude esinemise
ning enesetappude arv.

Siiski on samad näitajad Euroopa
Liidu keskmistega võrreldes keh-
vadel positsioonidel ning ilmselgelt
ei piisa vaid õunast päevas, et Eesti
näitajad piisava kiirusega paranek-
sid. Psüühika- ja käitumishäirete
esmahaigestumuse kordaja on
EL võrdluses lausa kõrgeim ning
kuigi Eesti-siseselt täheldame
alkoholitarbijate ja igapäevasuit-
setajate arvu vähenemist, on ka
nende hulk jätkuvalt suurem kui
ELs keskmiselt.

Kas teie eelistate rohelist või puna-
seid õunu? Mille alusel teete teie
oma tervist mõjutavaid otsuseid
– kas uurite statistikat või vaatate
õunte pealt?

Teiste Eestis oluliste üleilmsete
säästva arengu eesmärkide ja
näitajatega saad tutvuda meie
veebikogumikus, veebinurgas ja
andmebaasitabelite vahendusel.

ENELI NIINEPUU
Statistikaameti ekspert

KAIA ORAS
Statistikaameti juhtivanalüütik

Teade Töötukassalt: Töötuskindlustushüvitise maksimum- ja miinimummäär on sel aastal suurem

Palkade kasv tõstis alanud aastal töötuskindlustushüvitise
suurust. Töötuskindlustushüvitist on 2019. aastal võimalik
saada maksimaalselt 1546,28 eurot kuus. Maksimaalse
töötuskindlustushüvitise suuruse aluseks on kolmekordne Eesti
keskmise ühe kalendripäeva töötasu. Selle arvutab töötukassa välja
möödunud aastal kindlustatute makstud töötuskindlustusmaksete
alusel. Keskmise ühe kalendripäeva töötasu nüüd 33 eurot ja 25 senti.
Minimaalne töötuskindlustushüvitis on sel aastal 31 kalendripäeva
eest 258 eurot ja 23 senti, minimaalne päevamäär on 8,33 eurot.
Kindlustatule on alati tagatud hüvitis miinimumsuuruses, seda ka
juhul, kui kindlustatu enda saadud tasude põhjal arvutatud hüvitise
summa on väiksem. Töötuskindlustusega hõlmatute arv oli eelmisel
aastal 635 266 inimest, mis on 17 969 inimest rohkem kui 2017.
aastal. Muutus ka töötutoetuse päevamäär, mis on nüüd 5,65 eurot
ja 31-kordne päevamäär on alanud aastal 175,15 eurot.

Teade Maa-ametilt

Maa-amet on välja kuulutanud avaliku kirjaliku enampakkumise piirkonnas asuvate kinnisasjade
müümiseks. Pakkumiste esitamise tähtaeg on 20.02.2019. Täpsemat informatsiooni saab Maa-ameti
kodulehelt aadressiga www.maaamet.ee.

Noored lihvisid tehnilisi oskusi

Elmise aasta kevadel oli võimalus huvikoolidel, üldhariduskoolidel ning noortekeskustel õppevahenditeks taotleda raha Eesti Noorsootöö Keskuse poolt toetatud Varait 14 projektifondist. Vastseliina noortekeskuse eestvedamisel ja Vastseliina gümnaasiumiga koostöös esitati kaks projekti, mis said rahastuse. Lisaks sai rahastuse ka Vastseliina Muusikakooli projekt koostöös Vastseliina noortekeskuse ja Vastseliina rahvamajaga. Projekti „Kogukonna kehalise kasvatuse tunnid Vastseliinas“ raames osteti Vastseliina Noortekeskuse jõusaali sportimisvahendeid: jooksulint, hantlid ja muud vahendid, et suurendada sportimisvõimalusi ning viia kehalise kasvatuse tunnid koolimajas välja. Tänu uutele vahenditele on jõusaali külastatavus oluliselt suurenenud.

Projekti „Kunst läbi digitaalse joonistamise“ raames osteti viis graafikalauda, et mitmekesistada kunsti tunde läbi digitaalse joonistamisvahendite ning anda

Valguskoolitus. Foto: Anneli Lõhmus

noortele võimalus digivahendite abil joonistamisega tegeleda ka väljaspool kooli noortekeskuses ning kunstiringis. Vastseliinas toimus ka joonistusvõistlus, kus tuli joonistada pilt, kasutades digivahendeid. Pildi joonistamiseks oli võimalik kasutada ostetud graafikalaudasid. Projekti „Vastseliina noorte loovuse arendamine läbi valguskujunduse“ raames osteti valgustehnikat, mida on võimalik

kasutada Vastseliina piirkonna ürituste korraldamisel. Projekti käigus toimus valgustehnika kasutamise ja valguspiltide loomise koolitus, mida viib läbi Beam OÜ. Noored õppisid, kuidas ürituste käigus lava peal tegevust valgustada ning valguse abil ruumi kujundada.

MERLIS PAJUSTIK
Vastseliina Noortekeskuse juhataja

Vabatahtlik

Novembri viimasel päeval saabus Vastseliina Noortekeskusesse Türgist vabatahtlik, kes jääb Vastseliina 2019. aasta augusti lõpuni. Aleyna Cagatay on 20-aastane Türgist pärit neiu, kes õpib Izmiri Dokuz Eylül Ülikoolis ehitusinseneriks. Hetkel võttis ta aasta vabaks, et omandada uusi kogemusi, töötades vabatahtlikuna Vastseliina Noortekeskuses.

Küsimusele, miks just tulla Eestisse ja veel sellisesse väikesesse kohta nagu Vastseliina, tuli vastus kiiresti. Aleyna arvates on Eestis kõrgelt arenenud tehnoloogia, siin ei pea kartma enda turvalisuse pärast ning eelkõige on siin puhas loodus ning kokkuhoidvad inimesed. Vastseliina oli valikuks just asukoha pärast, sest elanike arv ei ole liiga suur, see on maakoht ning hakkama saamise pärast ei tekkinud hirmu. Vabatahtlikuks soovis Aleyna tulla, et arendada enda oskusi sotsiaalsel kui ka kogemuslikul tasandil, avardada silmaringi ning ammutada teadmisi Eesti riigi kultuuri ja ajaloo kohta.

Esimesed kaks nädalat möödusid Aleynal paremini, kui ta ette kujutas. Ta sai kogeda mitmeid „esimesi“ – esimene välisreis, esimese eestipärase jõulutoidu maitsmine.

Aleyna. Foto: Merlis Pajustik

Soovituseks teistele noortele, kes on huvitatud vabatahtlikust tööst teises kultuuriruumis, on Aleynal öelda järgnevad sõnad: **“Mõelda tuleb iseenda võimete, kitsaskohtade ja pädevuste peale. Tuleks endalt küsida, kas ollakse suuteline täitma kohustusi, mida projekt endalt nõuab ning milline on pingetaluvus.”** Aleyna sõnul on maailmas nii palju erinevaid kohti, inimesi ning seiklusi, mis ootavad avastamist, tuleb olla piisavalt julge, unistada ning unistused reaalsuseks muuta.

Aleyna tuli Vastseliina vabatahtlikuks Euroopa Komisjoni poolt rahastatava programmi Erasmus+ alameetme Euroopa Vabatahtlik Teenistus raames.

MARI MANDEL
Vastseliina Noortekeskuse noorsootöötaja

Jõuluhommik tõi kogukonna pühapäeval kodust välja

Jõulud on imeline aeg, mis seondub lumevaiba, tulede sära ja soovide täitumisega. See on aeg, mil saab hetkekski unustada töö ja igapäeva kohustused ning üheskoos veeta aega lähedaste inimestega. Puiga rahvamaja sai 16. detsembri ehk kolmanda adventihommiku perepäeval täidetud laste laulu, tantsu ja naeruga. Mõnusat piparkoogilõhna täis saalis askeldasid väikesed päkapikud. Tegevust jätkus nii väikestele kui suurtele.

Ürituse korraldamisega alustasime Puiga, Kose ja Meegomäe tublide emade, vanaemade ja lastega juba detsembri keskpaigas. Kohalik kondiiter Merite Raju õpetas piparkoogitaigna valmistamist. Taigent sai päris suur kogus, 15 kilogrammi. Seda suurt hulka sõtkusid lapsed, mis neile ka väga meeldis. Nädal hiljem küpsetasime ligikaudu 250 piparkooki, et oleks, mida perepäeval ühiselt kaunistada.

Jõuluhommiku programm sai teoks headele inimestele

Jõuluhommikul esinesid Puiga lasteaialaulu- ja tantsulapsed Epp Voitka juhendamisel, meeleolumuusikat löid kandlemängijad Kaja ning Heli. Lapsed said koos oma vanemate ja Naiskodukaitse Võrumaa ringkonna tublide päkapikkude Kristi ja Jaanika abiga kaunistada piparkooke. Imeliste jõulukaartide meisterdamisel tulid appi Airika ja Egle Täpilisest Toast. Vahvaid ja lõbusaid mängu mängisid usinad päkapikud Maivi, Christiana ja Kauri Võru noortekeskusest.

Päkapikkude jõulutants. Fotod: Kati Märdimäe

Kandlemäng aitas luua jõululikku meeleolu.

Üritust toetasid mitmed ettevõtted ja eraisikud, pannes jõululoosi vahvaid auhindu. Täname toetajaid: Naiskodukaitse Võrumaa ringkond, Kuul piljardisaal, Spordiklubi Byakko, Kubija hotell-loodusspaa, Täpiline Tuba, Muhu Pagarid, OÜ Linnupesake, Helkivad Kõrvarõngad, Merite Raju, Piret Proskin,

Meeli Ermel, Kati Umda, Sandra Erik ja Koit Roots. Väga suured tänud alati abivalmis fotograaf Kati Märdimäele sündmuse jäädvustamise eest.

GERTU VIIASK
Puiga Rahvamaja kultuuri- ja noorsootööjuht

Eksistents

Oleme Võru Noortekeskust tutvustades ajalehes kirjutanud, mis üritusi teeme ja kus käime. Sel korral tuletaksime meelde, kes on noorsootöötaja ja milleks on noortekeskus.

Noorsootöö eesmärk toetada noorte toimetulekut ühiskonnas. Noortekeskus on avatud noortele, seadmata tingimusi nende tõekspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja majanduslikele eeldustele. On loodud tingimused mitteformaalseks õppeks, eelkõige kogemuslikuks õppimiseks läbi tegevuse ja suhtlemise, lisaks sotsiaalsete pädevuste omandamiseks ning noorte osaluseks ja omaalgatuseks, seda nii kohalikul kui riiklikul tasandil. Võru Noortekeskus toetab noori nende elus ja arengus kaasava, võrdse ja ausa põhimõtte alusel, andmaks noor-

tele aluse täisväärtusliku tuleviku ja ühiskonnas hästi toimetulevateks liikmeteks kujunemisel.

Noorsootöötaja on spetsialist, kes töötab vahetult noortega või koordineerib noorsootööd. Noorsootöötaja toetab noorte isiklikku arengut ja õppimist väljaspool kooli, perekonda ja tööd ning loob selle saavutamiseks vajalikud tingimused. Ta tegeleb noortele suunatud programmide ja projektide kavandamise, elluviimise ja hindamisega. Kaasab noori tegevuste kavandamisse ja korraldamisse ning soodustab noorte omavahelist koostööd. Noorsootöötaja võimaldab noortele suhtlemist ja tegevusi seades esikohale noore soovi. Võru linna ja valla noortel on võimalus avastada, väljendada andeid ja loovust. Noored on muutuste loojad! Märkame ja hoiame üksteist!

MAIVI LIISKMANN
Võru Noortekeskuse tegevjuht

Jõuluehteis

Kääpa Põhikooli 5. ja 6. klass Kosalesid jõuluehete vahetamise projektis (Christmas Decorations Exchange), mida koordineeris Europe Direct. Lisaks sellele projekti 25-le koolile vahetasime õpilaste valmistatud ehteid ka enda viie partnerkooliga ja ehtisime Euroopa jõulupuu.

AIKI JÕGEVA
Kääpa Põhikooli õpetaja

Euroopa ehted. Foto: Kalle Jõgeva

Väimela tervisekeskuse tutvustus

Elmises lehes tutvustasime Vastseliina Muusikakooli, seekord Võru vallale kuuluvat sihtasutust: Väimela Tervisekeskust. Juht Henn Antson jagas meiega tähtsamaid fakte.

Väimela ujula sünnipäev on 13.03.1970. Suures basseinis, mille mõõdud on 9x25 m, saab ujuda neljal rajal. Lastebasseini läbimõõt on 5,8 m. Tervisekeskuse juurdeehitus valmis aastal 2000. Lisaks ujumisvõimalusele saab keskuses tegeleda vesiaeroobika, squash'i, jumping'u, lauatenise ja tantsimisega. Saab külastada auru-sauna, elektrisauna, privaatasauna, puuküttega rahvasauna, samuti solaariumit või tervisekapslit.

Ujulat külastab kuus ca 5000 inimest, peamised külastajad on Võru ja Põlva maakonnast, kuid tullakse ka kaugemalt. Ujula tavalilet täiskasvanule maksab 3,5€ (kuni kella 17.00ni), alates kella 17.00st ja laupäev-pühapäev on pileti hind 4,00€. Sooduspilet on mõeldud 7-21-aastastele õpilastele või pensionäridele hinnaga vastavalt 2,5€ või 3€, olenevalt külastusajast.

Mured ja rõõmud

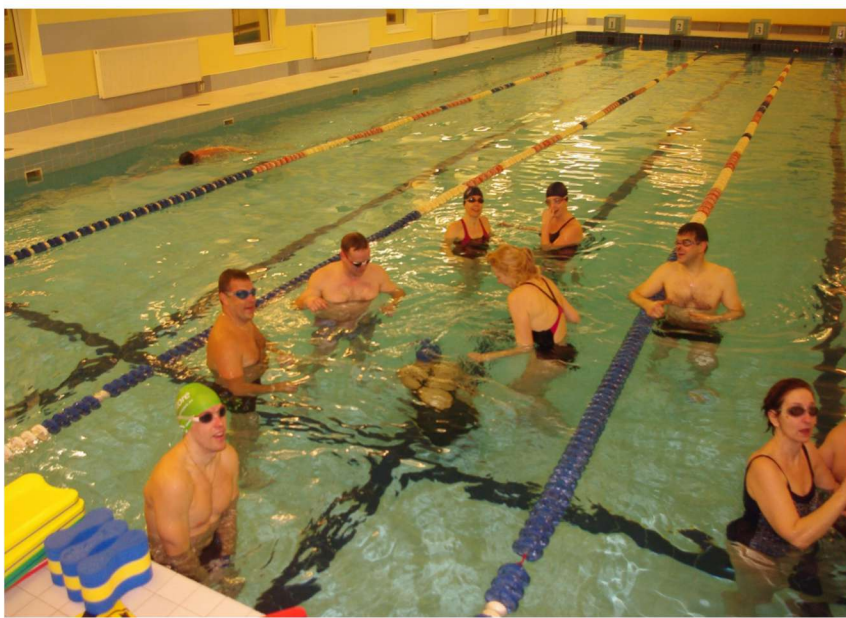
Tervisekeskuse keskkondlikest teguritest esitavad väljakutseid vesi, kuumus, klooriühendid, väävelhape ja ioniseeritud elektrilaengud, mis koosmõjus lagundavad kiiremini ehitusmaterjale ning tehnikat (võrreldes tavakeskkonnaga). Nii basseinide kui pesuruumide seinad ning põrand vajavad pidevat uuendamist.

Personali jaoks tõenäoliselt üks suurimaid stressoreid on see, et klientidele peab järjepidevalt meelde tuletama puhtuse tagamise olulisust. Kliendil on enne ujumaminekut kohustus pesta oma keha paljalt ehk ilma ujumisriieteta, et hoida puhtast basseinivett. Pestes ennast ujumisriietega jäävad dušigeeliosakesed paratamatult materjali sisse ning mullivannis tekib üleliigne vaht, mis kaaskülastajaid häirib. Pahaaimamatult ei pruugigi ise selle peale tulla.

Antson rääkis ka rõõmudest ja tulevikuvaatest: **"Rõõmuks on, et meil on töökas personal, kaks tublit ujumistreenerit – seega kõik maakonna lapsed saavad siin omandada algteadmised ja oskused ujumises. Kuna meie ujulas on ainult neli ujumistrada, siis vastavalt maakonna kasvavatele vajadustele oleks tarvis renoveerida ujula 8-10-rajaliseks koos moodsamate pesuruumide ja saunade ehitamisega."**

Tervislikke liikumisvalikuid käesolevaks aastaks!

LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse
avalike suhete spetsialist

Neljarajaline bassein. Foto: Väimela Tervisekeskus

Ilm 2018

Aasta tagasi haaras talv ohjad enda kätte alles jaanuari teisel poolel. Kui näärakuus olime veel tsüklonite meelevaldas, siis künnakuus kindlustus stabiilsete oludega suusailm. Siberist Skandinaaviast sirutunud jäise kõrgrõhuala haaras alanes temperatuur perioodil 21. veebruar kuni 5. märts hommi-kuti -20 kuni -26 kraadini.

Külm taandus pärast naistepäeva, 8. märtsi. Kohev lumi sulas tuultele avatud põldudel napi nädalaga, aga kevadkuu teine pool langetas külmades põhjatuultes temperatuuri sageli miinustesse. Lõotalve koos tiheda lumesajuga enam ei järgnenud. 8. ja 9. aprillil toimus õhu kiire soojenemine kuni +22 kraadini. Järgnev päikseline nädal üle +15 kraadi tõusva soojusega sulatas viimased jääriismed Parksepa ja Väimela järvedelt. Jürikuu edenedes sagesid küll hoovihmad, kuid ajuti 16 meetrit sekundis paisunud tuules kuivas maapind kiiresti.

Mai alguses libises üle Võrumaa paar äikesehoogu. Kõuevihm andis taimedekasvule erilise hoo. Lühike ajavahetuse puhkesid lehekuu alguses õide nii sõstrapõõsad, luuviljalised, toomingad kui võililled, nurmenukud, maikellukesed. Mai keskpaigaks oli enamusel talupidajaist kartul maas.

Jaanikuu hakul jahenesid ööd nullilähedaste kraadideni, kuid napist miinusest maapinnal tõsisemaks ohuks sai üha süvenev kuivus. Kõige olulisemal kasvuajal 10. juunini piserdas vihma vaid kümmekond millimeetrit. Vihmaväravad jaotusid avaramalt vahetult enne jaanipäeva, 21. juunil. Lausvihma ja tugeva põhjatuulega tuli leppida nii jaanitulelistel kui noortel laulu- ja tantsupeolistel 1. ja 2. juulil.

Nüüd teame, et kiuslikud sajud olid loodusele hädavajalikud, kuna juuli teisest dekaadist kuni 11. augustini kestis praktiliselt lauspõud. Mõnegi palava päeva pärastlõunal oli kuulda kõueköminat, kuid äkilised rahehood läksid Kahlojast mööda. Suve maksimumtemperatuuri +33,1 kraadi mõõtsin 30. juulil. Kolmekümne plusskraadini kerkis termomeetri näit kümnel suvepäeval.

Saagikoristuse aeg oli mõõdukalt vihmane. Jätakuvalt soojas õhus langenud sademed lisasid heintaimedele kasvujõudu, meelitades mitmedki liigid teist korda õitsele. Metsadest korjasin septembri alguspäevil hea seenesaagi. Suvine soojus taandus koos kalendrisügise algusega 22.-23. septembril tugevate läänetuultel saatel. Oktoobris niideti veel hoogsalt murulappe ning talutarede kohal säutsusid rõõmsalt pääsukesed ja lehelinud. Madalate udupilvede hajudes

saime 12.-19. oktoobrini ligemale kahekümnekraadises soojuses ja sügislehtede värvikülluses nautida hellitavat päikesepaistet. Oktoobri lõpuks olid aga lehtpuud raagus ja 27. kuupäeval esimene lumesadugi nähtud.

Hingede aeg möödus trööstitult pilvise ja niiske ilmaga, kuid tervikuna lisan november vaid 17,2 mm sademeid. Vähene lumekirde jäi püsima kadripäevast ning 30. novembriks olid väiksemad järved ohtlikult ahvatleva jääkaane saanud.

Jõulukuu paar esimest nädalat lisasid nullilähedase temperatuuri tõttu teedele libedust. Korraliku lumevaiba sai maa 17. detsembrist alanud sadudes. Jõuluaeg algas muinasjutuliselt lumiselt, kuid aastavahetuse lähenedes tõusid tujukad tuuled ja ilm läks sulale.

Talvisel pööripäeval puhunud kirde- ja idatuulte järgi peaks eelseisvatel kuudel omajagu lund ning külmakraade varuks olema. Kuufaaside kalender näitab kevadiste sulade saabumist veebruari teises pooles.

Pakkugu ilm üllatusi, milliseid tahes, kuid meil jätkugu tervist ja oskusi igat masti oludega toime tulla!

PEEDU PALM
ilmavaatluse rubriigi toimetaja

Vastseliina Teisipäeva-klubi toimetused

Vastseliina Teisipäevaklubi korraldas 2018. aasta Lindora laadal heategevusliku oksjoni. Saadud tulu otsustati kasutada jõuluajal Vastseliina piirkonna laste ja tublide perede heaks.

Klubi alustas jõuluaega esimesel adventil Vastseliina kuuse tulede süütamisel, jagades kohalviibijatele komme. Teisipäevaklubi mehed otsustasid sellel aastal toetada ka ühte suuremat lasteüritust või -rühma. Valituks osutus Vastseliina lasteaiatibutare rühm, kellele klubi päkapikud viisid muusikakeskuse, et lastel tantsusammud ja laulud

veelgi paremini selgeks saaksid. 24. detsembril külastasid klubi jõuluvanaid ja päkapikud kolme toredat peret, kuhu viidi jõulutervitused ja ka väike jõulupakk.

Täname peresid ilusate laulude ja luuletuste eest. Soovime tänada ka sponsoreid, kes lisaks Teisipäevaklubile aitasid pakke kokku panna: AS Eesti Pagar, Arke Liha-tööstus AS, Coca-Cola Balti Jookide AS, eraisikuid Lauri Larionov ja kokk Terje Oppar.

ARNE LEELANSS
Teisipäevaklubi liige

Jõulud on heade tegude aeg. Foto: Ott Almann

VÕRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUS

2019 aastal pakume alljärgnevaid tasuta koolitusi

Registreerumine ja täpsem info telefonidel: 785 0818, 785 0817

e-post: merle.vilson@vkhk.ee, terje.kruusalu@vkhk.ee

Lisaks info: www.vkhk.ee/taendusope/koolituskalender ja facebook.com/vkhkklk

Kohtumiseni Võrumaa Kutsehariduskeskuses!

1. Tehniline joonestamine - AutoCAD
2. Windows 10 töökeskkond ja ühistöövahendid
3. Kodulehe loomine (sisuhaldustarkvaraga Wordpress)
4. Mehhatroonikasüsteemide paigaldamine ja käit
5. Keevitaja täienduskoolitus (käsielektroodkeevitus MMA)
6. Pehme mööbli restaureerimine
7. Tehniline joonestamine - SolidWorks
8. CNC puidupingioperaatori täienduskoolitus
9. Sündmuste korraldus ja mänguõpetus - täienduskoolitus majutus- ja turismiettevõtjatele
10. Kliendi nõustamine müügi protsessis
11. Erialane vene keel teenindus- ja kaubandustöötajatele
12. Erialane soome keel teenindus- ja kaubandustöötajatele
13. Erialane inglise keel teenindus- ja kaubandustöötajatele
14. Personalitöö väikeettevõttes
15. Ökoturismi toodete arendus ja digiturundus
16. Tervislikud aedviljatoidud - täienduskoolitus kokkadele
17. Kohvi- ja kohvijookide valmistamise koolitus
18. 3D modelleerimine (Sketchup)
19. Keevitaja täienduskoolitus (MIG/MAG)
20. APJ lehtmatali töötlemispingi operaatori ettevalmistus kutseeksami - osakutse painutuspinkide operaator
21. APJ lehtmatali töötlemispingi operaatori ettevalmistus kutseeksami - osakutse laserlõikepinkide operaator
22. Poolautomaatkeevitaja (tase 3) ettevalmistuskoolitus kutseeksami
23. Puidupingioperaatori (tase 3) ettevalmistuskoolitus kutseeksami
24. Mürsepa (tase 4) ettevalmistuskoolitus kutseeksami

“Imelised aastad” Võru vallas

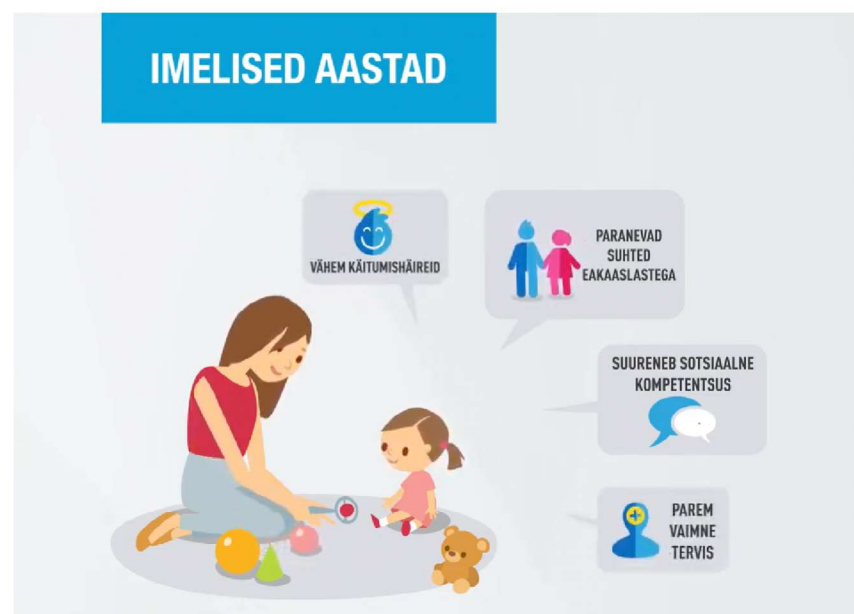
Nagu ilmselt iga lapsevanem teab, võib laste kasvatamisel tekkida olukordi, millega on keeruline hakkama saada. „Imelised aastad” on 2-8aastaste laste vanematele mõeldud tõendus põhine vanemlusprogramm, mis pakub tuge ja võimalust õppida, kuidas laste kasvatamisega paremini toime tulla.

Koolitusel õpitakse, kuidas last tunnustada ja julgustada, arendada teda mängu abil, kehtestada tõhusalt reegleid ja piire, lahendada konflikte, tulla paremini toime stressiga ja veel palju kasulikke. Programmi positiivne mõju vanematele ja lastele on teaduslikult tõestatud. Koolitusi korraldab Eestis Tervise Arengu Instituut (TAI) koostöös kohalike omavalit-

sustega. Võru valla lapsevanematele toimub koolitus 2019. aastal kahel korral - esimesel poolaastal Oraval ning teisel poolaastal Vastseliinas. Koolituse ajaks on organiseeritud lastehoid, samuti toitlustus.

Koolitusel osalejate arv on piiratud! Kontaktteeruge koolitajatega: Iiris Tagen (iiris.irs@gmail.com, 529 1085) ja Katrin Kadastik (katrin.kadastik@mail.ee, 5333 9414). Koduleht: www.tarkvanem.ee/koolitused/imelised-aastad. Lisainformatsiooni võib küsida ka Võru Vallavalitsuse lastekaitse spetsialistilt: Riina Mandel (riina.mandel@voruvald.ee, 518 7491).

KATRIN KADASTIK
“Imelised aastad”
programmi koolitaja

Miks on vaja vanemlusprogrammi? Kuvatõmmis: TAI YouTube'i kanal

Eraisikud saavad tulumaksuvabalt vee ja kanalisatsiooniga liitumiseks toetust küsida

Enam ei pea eraisikud Kesk-konnainvesteeringute Keskuselt (KIK) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiseks või kogumismahuti paigaldamiseks toetust saades tulumaksu maksta. Äsja jõustus tulumaksuseaduse muudatus, tänu millele saavad ka juba varem toetatud isikud tulumaksu osa KIKilt tagasi.

KIKi nõukogu esimees ja keskkonnaminister Siim Kiisler usub, et tänu juunis käivitunud toetuse taotlemise võimalusele ja nüüd lisandunud tulumaksuvabastusele lõpeb peagi paljudes kodudes ära aeg, mil tarbiti ebakvaliteetset joogivett. „Muutsime ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise inimestele kättesaadavamaks, kuna suure osa kuludest saab nüüd kanda KIKi abiga. Täna on toetatud

juba enam kui 800 majapidamist, kes peagi saavad hakata tarbima kvaliteetset joogivett ning kelle reovesi ei ohusta enam keskkonda.”

„Muudatuse elluviimine oli KIKi ja Keskkonnaministeeriumi, samuti Riigikogu rahanduskomisjoni ja Rahandusministeeriumi ühine suur jõupingutus. Täna selle eest kõiki! Kui varasemalt arvestati toetuse väljamaksmisel toetusest maha tulumaks, siis nüüd seda enam ei tehta,” sõnab KIKi juhataja Veiko Kaufmann.

„Juba toetuse saanud isikutele kannab KIK tulumaksu osa tagasi veel 2018. aasta jooksul. Samuti tühistab KIK juba deklareeritud tulu Maksu- ja Tolliametis toetuse saanud isikutel, st seda toetust ei arvestata enam saadud tulu hulka.

Piiriveere Liideri taotlusvoor laekus pea veerandsada projekti

Piiriveere Liideri 2018. aasta II taotlusvoor oli avatud 1.-17. detsember kahele toetusmeetmele - elukeskkonna arendamine (meede 1) ja ühistegevuse arendamine (meede 3.1). Nimetatud kahte meetmesse esitati kokku 22 projektitaotlust, küsides toetust 216,1 tuhat eurot. Käesolevaks vooruks kinnitatud eelarve on ligi 437,3 tuhat eurot. Võrreldes viimaste taotlusvoorudega on taotlejate arv elukeskkonna arendamise meetmes suurenenud, ühistegevuse arendamise meetmes püsinud samal tasemel. Ligi 40% vooru taotlejatest pole varem Piiriveere Liiderist toetust saanud.

Elukeskkonna arendamise meetmesse esitati kokku 19 investeeringuprojekti, millega kokku küsitakse toetust ligi 161 tuhat eurot. Nimetatud meetmes on maksimaalselt lubatud toetussumma 10 tuhat eurot. Ühistegevuse projekte laekus kokku kolm, millega kokku taotleatakse erinevate organisatsioonide ühistööks ligi 55,1 tuhat eurot. Nimetatud meetmes on maksimaalselt lubatud toetussumma 20 tuhat eurot.

Taotlusvoorule tulemusel selguvad hindamiskomisjoni töö tulemusel tuleva aasta veebruarikuus. Ette-

panek projektide toetamise osas edastatakse PRIA-le hiljemalt 8. märts 2019.

Lisainfo: Endla Mitt, MTÜ Piiriveere Liider tegevjuht (endla@piiriveere.ee, 512 7160). Koduleht: www.piiriveere.ee.

HELEN ZUPSMANN
Piiriveere Liideri
infospetsialist

Viisakoordinaatori vastuvõtuajad aasta esimeses pooles

Viisakoordinaator võtab vastu 2019. aasta I pooles:

Orava Raamatukogus 8. ja 22. jaanuar; 5. ja 19. veebruar; 5. ja 19. märts; 2. ja 16. aprill; 7. ja 21. mai; 4. ja 18. juuni; kell 11.00.

Vastseliina Rahvamajas 9. ja 23. jaanuar; 6. ja 20. veebruar; 6. ja 20. märts; 3. ja 17. aprill; 8. ja 22. mai; 5. ja 19. juuni; kell 14.00.

Võru Riigimajas 9. ja 23. jaanuar; 6. ja 20. veebruar; 6. ja 20. märts; 3. ja 17. aprill; 8. ja 22. mai; 5. ja 19. juuni; kell 08.00.

Järgmise nimekirja koostamine toimub tavapäraselt aprillis-mais. Nimekiri kinnitatakse augustis 2019.

Vormistamine ja protseduurid

Viisade vormistamise ja nimekirjadesse kandmise tingimused ning protseduurid on veidi muutunud. See tähendab konsuli nõutavate täiendavate viisa eesmärgi tõendavate dokumentide olemasolu. Kultuurikollektiivid peavad lisaks esitama juhendaja allkirjastatud KÕIKIDE liikmete värsked nimesed. Hauaplatside tõendi alusel viisataotlejad peavad olema valmis täiendavate dokumentide esitamiseks lähisuguluse tõendamiseks. Kultuuri- ja omavalitsuste gruppide nimekirja kandmise avaldused tuleb esitada uue, palju põhjalikuma tabeli alusel (põhja saab viisakoordinaatori käest), kuhu tuleb lisada ka planeeritavate ürituste külastamise kava.

Enne viisa vormistustootluste esitamist tuleb uuendusena maksta Vene Viisakeskuse teenustasu jaoks 11 eurot inimese kohta (pangaülekanne Sihtasutus Võrumaa Arenduskeskus arvelduskontole EE561010220275773220 – selgituses ära tuua, kelle eest makstud). Eelnevalt palun kontrollida viisakoordinaatorilt kinnitatud nimekirjas kirjasolekut!

ANDY KARJUS
Võrumaa Arenduskeskuse
Kagu-Eesti viisakoordinaator

Võrumaa
ARENDUSKESKUS

Nendest on positiivseid rahastusotsuseid saanud 833 summas 2,33 miljonit eurot. Nüüdseks on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga toetuse abil liitunud 300 majapidamist ning toetust on välja makstud natuke enam kui 847 tuhat eurot. Taotlusvoorule eelarve on 10 miljonit eurot ning taotlusi võetakse vastu kuni eelarve täitmiseni, kuid mitte hiljem kui 31.12.2020.

Toetust antakse struktuuritoetuste perioodi 2014-2020 meetmest „Veemajandustaristu arendamine” ning Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi vahenditest. Meetme töötab välja Keskkonnaministeerium.

Lisainfo taotlusvoorule kohta: KIKi projektikoordinaatorid Kadri Haamer (6 274 183, kadri.haamer@kik.ee), Kärolin Tammoja (6 274 333, karolin.tammoja@kik.ee), Maarja Küttä (6 274 322, maarja.kytta@kik.ee) või KIKi koduleht www.kik.ee.

KATI RAUDSAAR
KIKi kommunikatsioonispetsialist

Toetust vee ja kanalisatsiooniga liitumiseks saavad taotleda nende piirkondade elanikud, kelle majapidamine asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on üle 2000 tarbija. Seda, kas elukoht asub vastaval reoveekogumisalal, saab kontrollida KIKi kodulehelt otsingumootorist. Ühe kinnistu kohta võib esitada ühe taotluse.

Toetuste summad jäävad vahemikku 1382-3792 eurot. Taotlemine käib läbi E-toetuse keskkonna või KIKi kodulehelt leitava vormi kaudu, mida on võimalik KIKi

saata nii e-posti teel (info@kik.ee) kui paberil (Narva mnt 7a, 10117, Tallinn). KIKi kodulehelt leiab ka videojuhise, mis on abiks E-toetuse keskkonna täitmisel.

KIK menetleb taotlusi nende esitamise hetkest 50 kalendripäeva ning pärast rahastusotsuse saamist on aega kuus kuud oma tööd ellu viia. Ehitustööde tegemise ajal peab toetuse saaja tagama ehitustööde juures avalikkusele nähtavas kohas teavituspakati olemasolu. Nõuetekohane plakat tuleb välja trükkida värviliselt ja ilmastikukindlalt A3 formaadis.

Eraisikute taotlusi ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiseks või reovee kogumismahuti paigaldamiseks on tänaseks KIKi laekunud 1001 summas 2,8 miljonit eurot.

Aasta lind on öösorr

Äsja alanud aasta lind on öösorr. Järjekorras kahekümne viies aasta lind on varjatud eluviisiga, tegutseb peamiselt pimedas ja jääb sageli salapäraseks. Eesti Ornitoloogiaühing tutvustab 2019. aastal öösorri, tema elupaiku ja juhib tähelepanu linnu arvukust mõjutavatele teguritele.

Öösorr viibib praegu oma talvitusajal Kagu- ja Lääne-Aafrikas ja naaseb Eestisse aprilli lõpus. Männikutes elav rästa suurune kirju lind eelistab tegutseda öösel. Päevavalgel püsib ta liikumatult ja sulandub ümbritsevasse keskkonda, mistõttu on öösorri näinud vähesed. Rohkem on teada linnu omapärane nurruv hääletsus, mida võib kuulda soojadel suveöödel.

Eesti pesitseb hinnanguliselt 10 000 – 20 000 öösorri paari ja vähearvuka liigina kuulub ta III kaitsekategooriasse. Peamiseks arvukust mõjutavateks teguriteks peetakse elupaikade kadumist intensiivse metsamajandamise ja toiduks olevate putukate arvukuse vähenemist pestitsiidide kasutamise tõttu, samuti röövlomade saagiks langemist.

Öösorr. Foto: Reet Sau

„Ilmselt on paljud kuulnud öösorri sorisevat laulu või märganud teda öisel teel tulede vihus ööliblikaid püüdmast, kuid liigi käekäik on senimaani ebaselge,“ põhjendas aasta linnu valikut projektijuht Arne Tuule. **„Liigi arvukuse üheks oluliseks mõjutajaks on muuhulgas öösorride hukkumine autoteedel. Eestis on lindude hukkumist liikluses vähe uuritud ja seetõttu võtame selle teema öösorriaastal varasemast enam luubi alla.“**

Kevadel hakkab ornitoloogiaühing koguma vaatlusi öösorridest, et täpsustada liigi levikut ja elupaigakasutust Eestis. Kavas on veel aasta linnu tutvustavad ettekan- deõhtud ja suvised ööretked, kus loodusradadel üheskoos öösorre otsitakse. Eraldi tegevused on

lastele ja noortele. Aasta linnuga saab tutvuda veebilehel www.eoy.ee/oosorr.

Eesti Ornitoloogiaühing valib aasta linnu 1995. aastast. Aasta linnu valimise eesmärk on tutvustada avalikkusele üht Eestis esinevat linnuliiki või liigirühma, samuti kaasata loodushuvilisi valitud liigi uurimis- ja kaitsetegevustesse. Aasta linnu projekti toetab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Lisainfo: Arne Tuule, Aasta linnu projektijuht, Eesti Ornitoloogiaühing, 5800 2869, arne.tuule@eoy.ee.

EVA-LIISA ORULA
Eesti Ornitoloogiaühingu
teavituskordinaator

Alustas ohvriabi kriisitelefoni 116 006

Aasta alguses käivitunud sotsiaalkindlustusameti ohvriabi kriisitelefoni 116 006 annab kiiret abi inimestele, kes on langenud süüte, hooletuse või halva kohtlemise ohvriks või on kogenud füüsilist, vaimset, majanduslikku või seksuaalset vägivalda. Teenus on helistajale tasuta ning abi on tagatud ööpäevaringselt.

„Tihti ei pöördunud inimesed pärast vägivalda või muud halba kohtlemist abi saamiseks politsei poole või ei mõista, et see, kuidas nendega

käitutakse, on tegelikkuses vale või keelatud. Sellistel juhtudel aitabki ohvriabi kriisitelefoni, kust ohver saab ära kuulamist, nõustamist, informatsiooni enda õigustest ja abisaamise võimalustest,“ ütles sotsiaalkindlustusameti ohvriabi- ja ennetusteenuste osakonna kriisiabi teenuse juht Mari Tikerpuu.

Ohvriabi kriisitelefoni helistaja võib soovi korral jääda anonüümseks. Abi osutatakse eesti, vene ja inglise keeles.

„Kui helistada ei ole võimalik või kui ei soovi telefoni teel enda murest rääkida, saab pöörduda abi saamiseks ka palunabi.ee lehele, kus ohver saab nõu ja abi küsida veebivestluse kaudu. Ka ohvrite veebinõustamine töötab ööpäevaringselt ja kolmes keeles,“ lisas Tikerpuu.

Ehkki iga aastaga suureneb riikliku ohvriabi poolt abi saanute hulk, näitavad uuringud ja statistika, et valdav enamik ohvritest siiski ohvriabini ei jõua. 2017. aastal abistas riiklik ohvriabi enam kui 8000 inimest, lisaks kasutasid sajad abivajajad teenuseid seksuaalvägivalda kriisiabikeskustes, naiste tugikeskustes.

„Ööpäevaringne kriisinõustamine telefoni ja veebi teel aitab kindlasti enamatel ohvritel jõuda neile vajaliku abini. Eelkõige prognoosime, et ohvriabi kriisitelefoni võib rohkem abi olla perevägivalda ohvritele. Näiteks saavad kannatanud politseipatrulli juuresolekul või pärast nende lahkumist võtta ühendust kriisitelefoni, et saada esmast nõustamist ja leppida kokku kohtumine ohvriabitoetaja juures,“ ütles Tikerpuu.

Lisainfo: Mari Tikerpuu, Sotsiaalkindlustusameti kriisiabi teenuse juht, 5308 9454.

KAILI UUSMAA
Sotsiaalkindlustusameti
kommunikatsioonijuht

OHVRIABI KRIISI-TELEFON 116 006

SA EI OLE MURES ÜKSI

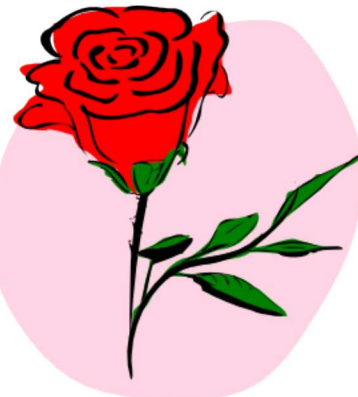
24/7 TASUTA

WWW.PALUNABI.EE

 Detsembris registreeriti Võru vallas neli sündi. Palju õnne uutele valla kodanikele!

- SANDRA
- KENNETH
- KALJU SIMEON
- MIA-LIANNA

RÕÕMUKÜLLASED ÕNNESOOVID!

70
AINA PRIŠTŠEPA
TIJU DUBROVINA
KRISTA LIIVAMÄGI
VÄINO PADUR
SIRJE VILBERG
VÄINO PERLI
OLGA PUUSEPP
HELVE SIIMAR

75
AIDI KALDE
VLADIMIR HVEDONTSEVITŠ
IIVE TOOTS
SILVIA RAUDIK
JAAN KÄRT
TÖNU TAMM
ENDEL KARKI

80
AIME ALVELA
VIIVE KRISTIAN
ÜLO MÖTTUS
JAAN MELTS
EHA KIVEST
ELVI OJAPERV
VELLO PARISALU

85
TIJU MATSIN
HELJU KALME
MAIE KÕRVEL
AINO KIVI
HEINO MELTSOV
HINGE KARO
ALEKSANDRA LILLEPUU
ULVE LAATS

90
ELFRIDE PASS

91
MARIA VAHTRA

94
JAAN REIMAN
SALME SARAPUU

96
AKILINA RAMMULA
HEDVIG METT

97
IDA-ARMANDA KINNA
EHA SAARON

NB! Kui Te ei soovi järgmisel kuul õnnitluste rubriigis enda nime näha, teatage sellest 782 1576 või anne.trumm@voruvald.ee.

Südamlik kaastunne lahkunute lähedastele!

Tõnu Loos 16.09.1931-04.12.2018	Elmar Kendaru 28.08.1930-19.12.2018
Olev Haav 13.10.1948-06.12.2018	Vello Laev 09.02.1936-20.12.2018
Kalmer Kaiv 20.09.1960-07.12.2018	Virve Laas 01.09.1928-20.12.2018
Valter Kala 30.01.1931-13.12.2018	Rait Palumäe 28.07.1967-23.12.2018
Kurt Otto Christen 20.03.1957-14.12.2018	Roosi Siliksaar 10.10.1926-23.12.2018
Elmar Hõim 05.01.1933-15.12.2018	Salme Kõiv 06.02.1926-24.12.2018
Helmut Melts 31.10.1944-15.12.2018	Alli Samoson 24.04.1925-27.12.2018
Ada Kängsep 08.03.1931-18.12.2018	Marleen Sohård 16.02.2008-26.12.2018
Miia Laksberg 12.12.1946-18.12.2018	

VANA PILT JUTUSTAB: Viitka küla esimene auto

Kaupmees Anton Tiisleri auto Ford T tema poe ees 1924. aasta suvel. Foto: Tundmatu fotograaf, A. Tiisleri tütre tütar Lea Mändiku perealbumist

Ameerika autotootmise pioneer Henry Ford alustas esimesena maailmas autode tootmisega konveierliinil ja aastatel 1908–1927 tuli tema tehase lindilt 15 miljonit

Ford T-d, mis said rahva seas hellitusnime „Plekk-Liisu“. Üks sellelt konveierilt väljunud Ford T sõitis saja aasta eest ka Viitka küla teedel. Auto kuulus kohali-

kule kaupmehele, Anton Tiislerile. Pilditegemise ajaks oli omanik juba surnud – tol ajal ravimatu tuberkuloos viis noore mehe 1924. aasta varakevadel mulda.

Pilt on tehtud sama aasta suvel Anton Tiisleri poe ees Viitka külas. Rooli taga istub autojuht Nikolai Pilt, tagaistmel aga lesk Emilie Tiisler kolme tütrega.

Anton Tiisler oli ka ise proovinud hakkama saada autojuhtimisega, aga kui järjekordne sõit oli lõppenud Kurekivi sillalt alla oja maandumisega, siis pidas ta õigeks palgata ametlik autojuht, kelleks sai tuttav naaberküla mees.

Anton oli ettevõtlik ja mitmekülgsete huvidega edumeelne mees. Talu asus Kiimako külas, selle oli muretsenud juba isa, kes varasemalt pidas Möldre külas kõrtsi. Anton ei piirdunud üksnes talupidamisega, teda huvitas enam äritegemine. Ta abiellus noorelt, abikaasa Emilie Jagomäe oli pärit jõukast talust Aluksne kandist Lätimaalt. Koos võeti osa Tsäpsi laulukoori tegevusest, Anton oli mõnda aega isegi koori juhataja Gustav Eiche abi. Nende kodus oli harmoonium ja musitseerimisest peeti igapäevaselt lugu. Kui avanes võimalus, osteti Viitka külla juut Juske käest kauplus ja hakati perega seda pidama. Perre sündis kuus last, neist täiskasvanuks jõudis ainult kaks tütart kasvada. Edukalt alanud tegevus aga katkes ootamatult raske haiguse tagajärjel.

Mis sellest autost hiljem sai, pole teada.

Head lugejad, andke ikka teada vanadest fotodest ja neid saatvatest lugudest.

AGO RUUS
rubriigi toimetaja
agoruus@gmail.com, 505 6691

**ÕPITOAD
LÕÖTSPILLIMÄNGU
HUVILISTELE**

**16.01, 30.01, 13.02, 27.02
13.03, 27.03, 10.04, 24.04**
kell 19:00-21:00

**Asukoht:
Navi Seltsimaja, Võru vald**

**Lisainfo
Priidu Teppo
www.lootsatalu.ee
tel 5135350**

Õpitubasid korraldab MTÜ A. Teppo Lõotsatalu
Õpitubade läbiviimist toetab: Navi Külaselts

**RAHVAKULTUURI
KESKUS** **EESTI KULTUURKAPITAL**

Orava raamatukogus
Angela Reidla
maalinäitus
ROHELINE
Avatud 7. jaanuar -
28. veebruar

**VÕRUMAA
ARENDUSKESKUS**

Leinas toeks

Võrus alustab jaanuaris kooskaimist leinagrupp, milles osalemine on tasuta. Rahastus selleks tuleb Võrumaa Arenduskeskuse heaolu parandavate, kestlike ja töendusühiste algatuste 2018. aasta toetusvoorst.

Kohtumised (8 x 90 min) toimuvad 06.01.2019–24.03.2019.

Saagu Parem keskuse ruumides Võru polikliiniku keldrikorrusel.

Kui ajalehe ilmumise aegu on veel vabu kohti, saab liituda grupiga ka pärast esimest kohtumist. Vajaduse ja soovi korral võtke kindlasti meiega ühendust!

Täpsem info:

MTÜ ingetugi

Tel: 5662 2949 / E-mail: hingetugi@gmail.com

Hingehoidjad Tuuli Vösa ja Veelika Jõgi

HEA SÕNA: Väimela ja Parksepa eakad tänavad ansamblit ja kapelli Vannamuudu eesotsas Helgi Noormetsaga sisuka ning tujuküllase kontserdi eest 18.12 Väimela bistroos.

Võru Vallavalitsusest

Vallamaja asub aadressil Võrumõisa tee 4a, 65605 Võru linn. Ametnike vastuvõtuajad tööpäeviti kl 8.00–12.00 ja 13.00–16.30. Üldtelefon: 785 1242. E-post: vald@voruvald.ee. Koduleht: www.voruvald.ee. Facebook: www.fb.com/voruvald.

Võru Valla Teatajast

Lehte koostab, toimetab ja küljendab Võru Vallavalitsuse avalike suhete spetsialist Lisanna Elm (telefonid 786 8800, 5345 0975). Järgmine leht saabub postkasti veebruari keskpaigaks. Artikleid järgmisesse lehte ootame 25. jaanuariks: lisanna@voruvald.ee. Tiraaž: 4200 eksemplari. Trükk: Kroonpress AS, Tartu. Kohaletoimetamine: Omniva.